

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ*

Λουκιανός ὁ Σαμοδατεύς.

Σύγχρονος τοῦ Κέλσου συγγραφεὺς διακρινόμενος διὰ τὸ εἶρον καὶ σατυρικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, ἔνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ὀνομάζεται Βολταίρος τοῦ Β' αἰῶνος, εἶνε καὶ ὁ σκεπτικὸς Λουκιανὸς ὁ ἐκ Σαμοσάτων τῆς Συρίας. Γεννηθεὶς τὸ 137 ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐμορφώθη ἐν Ἰωνίᾳ· διακριθεὶς δὲ πολλὰ ἄνευ ἐν γῆρι βαθεῖ καταπολεμήσας, εἰ καὶ ἐμμέσως, τοὺς Χριστιανούς καὶ τὰς Ἀγίας Γραφάς. Τὴν σάτυραν οἱ φιλόσοφοι τότε μετεχειρίζοντο ἐκουσίως κατὰ τῆς νέας θρησκείας. Τὰ Κλημέντια παριστᾶσι σοφοὺς τινὰς ζητοῦντας νὰ περιπλέξωσι τὸν ἀπόστολον Βαρνάβαν προβάλλοντες αὐτῷ σοφιστικὰς ἐρωτήσεις. Δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ σπουδαιολογῶσι μετὰ τοιοῦτου βαρβάρου καὶ διασκεδάζουσι γελῶντες διὰ λογαριασμὸν ἐκείνου. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττει καὶ ὁ Λουκιανός. Ἐπέχων ἐν πᾶσι καὶ περὶ πάντων τὰ πάντα χλευάζει καὶ εἰρωνεύεται.

Καὶ ἡ μὲν τελευταία τοῦ Περεγρίνου εἶνε λιβελλὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ κατὰ τῶν μαρτύρων. Ἐν τισὶ δὲ συγγράμμασιν αὐτοῦ ἀπαντῶσι χωρία παρωδῶντα τὰ θύματα τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης. Ἐν δὲ τῇ ἀληθεῖ ἱστορίᾳ παριστάνει πλοῖον καταπνόμενον μετὰ παντὸς τοῦ πληρώματός του ὑπὸ κήτους. Οἱ ναυαγοὶ ἐν τῇ κοιλίᾳ τούτου συναντῶσιν ὁλόκληρον κόσμον. Ζήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ δέκα καὶ ὀκτὼ μῆνας τρώγουσιν, ἐργάζονται καὶ πολεμοῦσιν ὥς νὰ ᾔσαν ἐπὶ τῆς γῆς, μέχρις οὗ καταβροχθίζονται ὑπ' αὐτοῦ. Εὐκόλως δὲ διαβλέπει τις ἐνταῦθα τὴν παρωδίαν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰωνᾶ. Ἐν ἄλλῳ χωρίῳ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος ποιεῖται λόγον περὶ τῶν σωμάτων τῶν μακαρίων ὅτι εἶνε ἀεροειδῆ καὶ πνευματικὰ παρωδῶν τὸ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν χωρίον περὶ πνευματικότητος τῆς σαρκός.

Ἐν δὲ τῷ Φιλοψευδεὶ ἀναγινώσκωμεν τὸ ἐξῆς χωρίον, ὅπερ παραθέτομεν ἐν παραφράσει.

» Ὅλοι γνωρίζουσι τὸν Σῦρον τὸν ἐκ Παλαιστίνης τόσον ἔξοχον ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν δαιμονιακῶν, ὅστις ἀπαντῶν καθ' ὥρισμένας φάσεις τῆς σελήνης ἐπιληπτικούς θεραπεύει αὐτοὺς καὶ ἀπαλλάσσει τούτους τῆς μάστιγος ταύτης. Ὅσκις πλησιάζει τοὺς ἀσθενεῖς ἐρωτᾷ πῶς τὸ δαιμόνιον εἰσέρχεται εἰς αὐτούς. Καὶ ὁ μὲν πᾶσιν σιωπᾷ, ὁ δὲ δαίμων ἀπαντᾷ τίς εἶνε καὶ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου ἀνθρώπου. Τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην ἐπωφελεῖται νὰ ἐξορκίσῃ τὸ δαιμόνιον· ἂν δὲ ἐπιμένῃ δι' ἀπειλῶν ἀποδιώκει αὐτό· ἐγὼ αὐτὸς εἶδον νὰ ἐξέρχεται δαίμων μέλας.

Ἐκαστος καταλαμβάνει ὅτι εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω χωρία σατυρίζονται οἱ Χριστιανοὶ καὶ αἱ ἅγαι Γραφαί. Ἄν δὲ οὗτος δὲν ἐπεχείρησεν ἀμέσως νὰ προσβάλλῃ ταύτας, οὐχ ἦττον καὶ διὰ τῆς ἐμμέσου ἐπιθέσεως ἐπιτυχάνει τοῦ σκοποῦ. Ἄν ὁ Κέλσος ἐχαρκτηρίσεν πλείστας διηγήσεις ὡς μύθους, ὁ Λουκιανὸς ἔβλαψε πλείοτερον μεταχειρισθεὶς τὸ ὅπλον τῆς σατύρας καὶ τῆς εἰρωνείας, τὸ ὁποῖον ἀποδείκνυται ὀξύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μᾶλλον ἐπισπώμενον τὴν προσοχὴν τῶν ἐθνικῶν εἶνε τὰ θύματα, οὐδεὶς τῶν ἐθνικῶν συγγραφέων παρέρχεται ταῦτα, ἀλλ' ἕκαστος κατ' ἴδιον τρόπον προσβάλλει αὐτά. Καὶ ὁ μὲν Κέλσος διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου διαμφισθεται, ὁ δὲ Λουκιανὸς χλευάζει.

Ὅσῳ αὐστηρὰ καὶ ἐπιπόλαιος καὶ ἂν κρίνεται ἡ γνώμη τοῦ Σουΐδα περὶ τοῦ Λουκιανοῦ δὲν στερεῖται ὅμως καὶ τινος ἀληθείας καὶ ὑποστάσεως. Δὲν κρίνει τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς διαθέσεως, ὅσον ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων· ὁ Λουκιανὸς ἔβλαψεν, ἀδιάφορον ἂν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀδιάφορον ἂν ἐκ προθέσεως ἢ μὴ· τὸ ἐξῆς δὲ λέγει ὁ Σουΐδας «Λουκιανὸς Σαμοσατεύς ὁ ἐπικληθεὶς βλάσφημος ἢ δυσφημος, ὅτι ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ γελοῖα εἶναι καὶ τὰ περὶ τῶν θείων εἰρημένα ὑποτίθεται τελευτήσας δὲ αὐτὸν λόγος ὑπὸ κυνῶν, ἐπεὶ κατὰ τῆς ἀληθείας ἐλύττησεν. Εἰς γὰρ τὸν Περεγρίνου βίον καθάπτεται τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν βλασφημεῖ ὁ παμμύαρος. Διὸ καὶ τῆς λύττης ποινὰς ἀρκούσας ἐν τῷ παρόντι δέδωκεν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι κληρονόμος τοῦ αἰωνίου πυρὸς μετὰ Σατανᾶ γενήσεται». Καὶ δὲν ἀρνούμεθα ὅτι πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἐπεχείρησαν νὰ ἀπαλλάξωσι τὸν εἰρώνα συγγραφέα τῆς μορφῆς ταύτης, παραστήσαντες ὅτι ὁ Περεγρίνος ἦτο ἱστορικὸν πρόσωπον, οὐχὶ δὲ πλαστόν. Μὴ θέλοντες νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν λαβύρινθον τῆς κριτικῆς, μηδὲ νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορικότητα τοῦ Περεγρίνου λέγομεν ὅτι καὶ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς Χριστιανούς ἐν τῷ συγγράμματι σκώπτει μετὰ ἐπιπαλαιότητος μὴ ἀρμοζούσης εἰς σπουδαῖον συγγραφέα, οἷος ἦτο ὁ Λουκιανός. Πρὸ τῆς ἀληθοῦς δὲ καὶ ἀμερολήπτου ἱστορίας ὁ διδάχας πῶς δεῖ συγγράφειν ἱστορίαν εἶνε ὑπόλογος ὡς μὴ τηρήσας τοὺς νόμους αὐτῆς. Ἀρκούμενοι εἰς ταῦτα περὶ τοῦ Σαμοσατέως μεταβαίνομεν εἰς τὸν Πορφύριον τὸν «nobilissimum philosophum paganorum» κατὰ τὸν Αὐγουστίνον, ἀλλὰ καὶ ἔχθιστον τοῖς Χριστιανοῖς κατὰ τοὺς Πατέρας.

(Ἀκολουθεῖ).

HOMO VETUS.